

INTERCULTURAL COMPETENCE AND

TEACHING KOREAN AS A FOREIGN LANGUAGE

Kültürlerarası Yeterlilik ve

Yabancı Dil Olarak Korece Öğretimi

Pınar ALTUNDAĞ¹

Abstract

Learning a foreign language is not just about learning the grammar rules and the meaning of the vocabulary, also it should contain the cultural components. As it is often stated that language is culture and culture is language, the role of culture has been extended in foreign language learning for effective language teaching. The primary aim of foreign language teaching is to enable learners to communicate with people coming from different linguistic and cultural backgrounds. To enhance the cultural awareness of the students, intercultural communication training should be an integral part of language teaching. Integrating intercultural competence components into language learning activities may actually make them more interesting and appealing, and help developing students' linguistic abilities and awareness of foreign language courses.

The aim of Korean Language teaching is to build communication skills needed for students' interaction with the Koreans. Enhancing the Korean language curriculum with the cultural aspects makes Korean learning more sense and effective and much easier for learners. Korean language learners should acquire the ability to recognize cultural differences and similarities of Turkish culture and Korean culture and behave properly in the given situation and to communicate clearly and effectively. From this point of view, role of teacher and teaching materials should be taken in consideration. Especially teachers and curriculum designers need to be aware of increasing importance of intercultural competence in Korean language teaching.

This study is a qualitative research based on description which is designed to describe the concept of intercultural competence and its role in foreign language teaching. In the study, firstly it was aimed to describe and explain the concept of intercultural competence, and secondly to emphasize the necessity of intercultural competence in teaching to Turkish students who learn Korean as a foreign language in Turkey. For this purpose, firstly literature review is carried out and the studies related to the concept of intercultural competence are summarized. Afterwards, the current situation in the teaching of Korean language in Turkey was observed and suggestions were made for the further studies to be carried out in this field in line with the observations made. This study is limited to university students learning Korean as a foreign language in Turkey.

Key words: Culture, Intercultural competence, foreign language teaching, Korean language teaching.

Özet

Yabancı bir dili öğrenmek o dilin yalnızca dilbilgisi kurallarını ve o dildeki sözcüklerin anlamlarını bilmek demek değildir, kültürel unsurların da öğrenme sürecine dahil edilmesi gerekmektedir. Dil kültürdür, kültür ise dildir düşüncesinden hareketle etkili bir yabancı dil öğretiminin gerçekleştirilebilmesi için kültürün rolü giderek daha fazla önem kazanmaktadır. Yabancı dil öğretiminin öncelikli amacı, öğrencilerin farklı dil ve kültüre sahip bireylerle iletişim kurabilmelerini sağlamaktır. Öğrencilerin kültürel farkındalıklarını geliştirebilmek için kültürlerarası yeterlilik unsurları da yabancı dil öğretim programlarına

¹ Yrd. Doç. Dr., Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Kore Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, altundagpinar@hotmail.com

dahil edilmelidir. Kültürlerarası yeterlilik unsurlarının yabancı dil öğretim programlarına dahil edilmesi, öğrenme aktivitelerinin daha eğlenceli ve ilgi çekici olmasını sağlayarak; öğrencilerin dilsel becerilerinin ve kültürel farkındalıklarının geliştirilmesine yardımcı olacaktır.

Yabancı dil olarak Korece öğretiminde de amaç, öğrencilerin Korelilerle etkileşimlerinde gerekli olan iletişimsel yeteneklerini geliştirmektir. Korece öğretim programlarının kültürel öğeleri içerecek biçimde genişletilmesi, öğrenmeyi daha etkili ve anlamlı hale getirecek aynı zamanda da öğrenciler açısından daha kolay olmasını sağlayacaktır. Korece öğrenen öğrencilerin karşılaştıkları durumlarda uygun bir biçimde davranabilmeleri ve etkili bir iletişim kurabilmeleri için Türk kültürü ve Kore kültürü arasındaki benzerlikleri ve farklılıkları anlayabilme ve yorumlayabilme yeteneğini kazanmaları gerekmektedir. Bu açıdan düşünüldüğünde öğretmenin ve öğretim materyallerinin rolü yadsınamaz ölçüdedir. Özellikle öğretmenler ve öğretim programlarını hazırlayan eğitimcilerin Korece öğretiminde kültürlerarası yeterlilik kavramının önemini dikkate almaları gerekmektedir.

Bu çalışma, kültürlerarası yeterlilik kavramı ve bu kavramın yabancı dil öğretimindeki rolünü tanımlamak için tasarlanmış açıklamalara dayalı nitel bir araştırmadır. Çalışmada öncelikle kültürlerarası yeterlilik kavramının tanımlanması ve açıklanması, ikinci aşamada Türkiye’de yabancı dil olarak Korece öğretiminde kültürlerarası yeterliliğin gerekliliğinin açıklanması hedeflenmiştir. Bu hedef doğrultusunda öncelikle literatür taraması yapılarak kültürlerarası yeterlilik kavramı ile ilgili olarak gerçekleştirilen çalışmalar özetlenmiştir. Sonrasında, Türkiye’de gerçekleştirilen Korece öğretiminin mevcut durumu gözlemlenmiş ve yapılan gözlemler doğrultusunda bu alanda gerçekleştirilecek olan çalışmalar için önerilerde bulunulmaya çalışılmıştır. Çalışma evreni Koreceyi yabancı dil olarak öğrenmekte olan üniversite öğrencileri ile sınırlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Kültür, Kültürlerarası yeterlilik, Yabancı dil öğretimi, Korece öğretimi.

Giriş

Bir kültürün en önemli ve en gerekli unsuru olmakla birlikte o kültürün karakterini ortaya koyan en önemli özelliğın dil olduğu bilinmektedir. Dil toplumun kültürel özelliklerini, düşünce yapısını, o topluma ait soyut ve somut tüm özelliklerini tanımlayan bir olgudur. Kültür dilin oluşumunu ve gelişimini etkilerken, dil de kültürü tanımlamaktadır.

Aksan (2000), dil ve kültür ilişkisini, “Dil, aynı zamanda her yönüyle bir ulusun kültürünün de aynasıdır; insanın ve uygarlığın en önemli belirtisi ve aracı dildir.” şeklinde tanımlar. Birbiri ile ayrılmaz bir ilişki içerisinde olan dil ve kültürü Jiang (2000) bir buzdağına benzeterek betimlemiştir. Jiang’a göre buzdağının görünen kısmı dil, buzdağının altında kalan kısım ise kültürün görünmeyen parçalarıdır. “Dil insanlar arasında basit bir iletişim vasıtası olmasının dışında, insanların düşünce tarzı, yaşam tarzı ya da toplumsal yaşamı dahilinde de doğal bir biçimde gelişen kültür ile ayrılmaz derecede alakalıdır. Dolayısıyla belli bir dili anadili olarak kullanan bir toplumun kendine özgü düşünce ya da yaşamlarıyla ilgili özellikleri anlamadan o toplumun dilini tam anlamıyla edinmekten bahsedilemez” (Türközü,2009).

Bu açıklamaların ışığında, dil ve kültürün birbirinden bağımsız olarak düşünölemeyen ve toplumun temellerini oluşturan iki öge olduğunu söylemek mümkündür.

“Yabancı dil öğretiminde, öğretimi iyileştirmek amacıyla, dilin kullanıldığı toplumsal ve kültürel bağlamları göz önünde bulundurmak, iki boyutlu bir hedefi içermektedir: Dilsel beceriyi bütünlemek ve kültürler arası iletişimi sağlamak. Yine buradaki dayanak noktası dil ve kültür arasındaki yakın ilişkidir. Dolayısıyla dil ve kültür eğitimi birlikte yapılmalıdır. Kültürü tanımsızın dilsel becerinin edinimi bütünöyle sağlanamaz. Öte

yandan, amaç yabancı bir kültüre erişmek onu anlayıp öğrenmek ise, yine bu bağlamda dili öğrenmek bütünlüyci bir etkinliktir” (Logie, 2004).

Yabancı dil öğretiminde de kültürün öğretim içeriklerine dahil edilmesi önemlidir. Bu bağlamda, kültürlerarası boyutta yapılan bir dil öğretimi öğrencilerin, hedef dilde iletişim kurabilmeleri, doğru biçimde yazıp konuşabilmeleri ve hedef dilin kültürü içerisinde kendilerini ifade edebilmeleri için gerekli olan dilbilimsel/dilsel yeterliliğe ulaşmaları açısından önemlidir. Bu doğrultuda yapılan dil öğretimi, öğrencilerin “kültürlerarası yeterlilik” açısından gelişmelerini ve kültürlerarasılık bilincine ulaşmalarını sağlayacaktır. Bu çalışma, kültürlerarası yeterlilik kavramı ve bu kavramın yabancı dil öğretimindeki rolünü tanımlamak için tasarlanmış açıklamalara dayalı nitel bir araştırmadır. Çalışmada öncelikle kültürlerarası yeterlilik kavramının tanımlanması ve açıklanması, ikinci aşamada Türkiye’de yabancı dil olarak Korece öğretiminde kültürlerarası yeterliliğin gerekliliğinin açıklanması hedeflenmiştir.

Geniş anlamda çalışmanın amacı yabancı dil olarak Korece öğretiminin mevcut durumunu betimlemek ve kültürlerarası yeterliliğe uygunluğunu araştırmaktır. Çalışma aynı zamanda Türk öğrencilere yönelik olarak yapılan Korece öğretim içeriğinin gözden geçirilmesi ya da geliştirilmesi için öneriler sunabilmeyi amaçlamaktadır. Bu amaç doğrultusunda öncelikle literatür taraması yapılarak kültürlerarası yeterlilik kavramı ile ilgili olarak gerçekleştirilen çalışmalar özetlenmiştir. Sonrasında, Türkiye’de gerçekleştirilen Korece öğretiminin mevcut durumu gözlemlenmiş ve yapılan gözlemler doğrultusunda bu alanda gerçekleştirilecek olan çalışmalar için önerilerde bulunulmaya çalışılmıştır. Çalışma evreni Koreceyi yabancı dil olarak öğrenmekte olan üniversite öğrencileri ile sınırlandırılmıştır.

1. Yabancı Dil Öğretimi ve Kültür Öğretimi

Farklı bir kültüre uyum sağlamak ve farklı kültüre ait bireylerle iletişim kurmak her zaman kolay olmamaktadır. Etkili ve sağlıklı iletişim kurabilmenin anahtarı değişikliklere ve farklılıklara açık olmaktır. Dil öğretimi gerçekleştirilirken göz ardı edilmemesi gereken en önemli nokta, öğretim sürecinde dil ve kültür kavramlarının ilişkilendirilmesidir. Yabancı dil öğretiminde amaç, hedef dili doğru kullanabilmek ve hedef dilin konuşucuları ile sağlıklı bir iletişim kurabilmektir. Sağlıklı ve etkili iletişim kurabilmek için hedef dilin kültürünü belli ölçülerde bilmek ve aynı zamanda kabul edebilmek gerekmektedir. Günümüzde yabancı dil öğretiminde iletişimsel yöntemlerin benimsenmesi ile birlikte kültür, kültürel beceri ve kültürel uyum kavramlarının önemi giderek daha da belirginleşmektedir.

Webber (1987) kültürün dil öğretimine olan katkılarını Buttjes(1981), Helbig(1983), Korgner (1981), Uhlemann (1982) ye göndermelerde bulunarak aşağıdaki gibi açıklamaktadır.

- a) Kültür, yabancı kültürle olan etkileşimlerinde daha rahat olmaları için öğrencilerin ilgilerini uyandırır, bu ilgilerini devam ettirerek öğrencileri motive eder.
- b) Kültür, öğrencilere hedef dil ve hedef kültüre ilişkin yeterli iletişimin için bilgi ve becerileri kazandırır.
- c) Kültür, öğrencilerin hem kendi kültürleriyle hem de diğer kültürlerle olan etkileşimlerinde kendileri ve kendi kültürleri ile ilgili sezgilerini geliştirmelerinde önemli rol oynar.

Er (2006) “Yabancı dil öğretiminde öğretilen dilin kültürel öğelerine yer vermek, dilin gramer kurallarının yanı sıra temel kültürel özelliklerini de öğrencilere aktarmak, hem öğrenilen dili öğrenciler için daha anlamlı hale getirecek hem de yabancı dil öğrenmenin zor, sıkıcı ve uzun zaman alan bir uğraş yerine daha zevkli ve daha kısa sürede öğrenilen bir uğraş olarak algılanmasını kolaylaştıracaktır. Ayrıca, öğrencilerin başka kültürleri tanıması, dünyada başka yaşam tarzında insanların da olduğunu farkına varması (özellikle küçük yaşta dil öğreniminde), öğrencileri dil öğrenmeye karşı motive ederek öğrenme hızlarını arttırırken, başka kültürlerle sahip insanlar ile arasında empati kurmasına ve yabancı dil öğrenmeye karşı olumlu tutum geliştirmesine de yardımcı olacaktır.” açıklamasıyla yabancı dil öğretiminde kültür öğretiminin önemi vurgulanmıştır.

Alptekin (2002)'ye göre, “Yabancı dil öğretiminde öğrencilerin yalnızca hedef dilin dilbilgisel kalıplarını doğru, hatasız olarak kullanmaları değil aynı zamanda hatasız kullanılan bu kalıpları sosyal ortamlarda ve etkileşimlerde tutarlı ve stratejik olarak da etkili bir biçimde hedef dilin ana dili konuşucularına aktarabilmesi beklenmektedir.”

Byram, vd. (2002) kültürlerarası boyutta yapılan yabancı dil öğretiminin önemini şu şekilde vurgulamaktadır. “Yabancı dil öğretiminde ve yabancı dil öğrenmede her zaman öğrenilen dilin ana dil konuşucularının taklit edilmesi hedeflenir. Bunun aksine “kültürlerarası boyut”ta yapılan dil eğitiminde asıl amaç; öğrencileri karmaşa ve çok kültürlülük ile başa çıkabilen ve kalıplaşmışlıktan uzak duran “kültürlerarası konuşucu” (*intercultural speakers*) ya da “uzlaştırıcı” (*mediators*) bireyler yetiştirebilmektir.”

Littlewood (1981)'e göre (akt.Altundağ, 2012) yabancı dilde yeterli olabilmek için sahip olunması gereken kimi gereklilikleri aşağıdaki gibi tanımlanmıştır:

- Öğrenci dilsel yeterlilik açısından iyi/yüksek bir seviyeye erişmiş olmalıdır. Bu konuşucunun, dile ait olan sistemleri ustaca kullanabilme yeteneğinin geliştirilmesi ve iletişimde iletilmek istenilen mesajı verirken esnek olabilmesi anlamına gelmektedir.
- Öğrenci edinmiş olduğu dilsel yetileri ve sergilemiş olduğu iletişimsel yetilerin farkını ayırt edebilmelidir. Başka bir deyişle; dile ait olan unsurlar aynı zamanda iletişime ait olan unsurlar gibi algılanmalıdır.
- Öğrenciler dili konuşmak için edindikleri yeteneklerini ve stratejilerini gerçek durumlarda da kullanabilecek şekilde geliştirmelidirler. Başarısını ölçebilmek ya da yargılayabilmek için geribildirim yapabilmeli ve gerektiğinde farklı bir dil kullanarak başarısızlığına çözüm bulabilmelidir.
- Öğrenci dilin sosyal anlamlarının da farkında olmalıdır. Birçok öğrenci için bu unsur, konuşucunun konuşmasını uygun durumlara göre değiştirmesi gerekli olmayabilir fakat en azından genel olarak kabullenme ve saldırganlıktan kaçınmayı gerekli kılar.

Kültür öğretiminin içeriğine paralel olarak, yabancı dil öğretiminde kültürlerarası yeterlilik ile ilgili yapılan çalışmalar da, öğrencilerin farklı kültürlerden olan bireylerle iletişim kurabilmeleri için uygun stratejiler geliştirebilmesine ve bunun doğal sonucu olarak da etkili bir iletişim kurabilmelerine odaklanır.

Sercu (2004) kültür öğretiminin amacının yabancı kültüre aşinalıktan (*familiarity with foreign culture*) kültürel farkındalığa (*cultural awareness*) ve daha sonra kültürlerarası

iletişimsel yeterliliğe (*intercultural communicative competence*) doğru değişim gösterdiğini belirtmektedir.

Shim (1998), hedef kültürde başarılı olabilmek için birey kendi kültürünü bilmeli aynı zamanda da hedef kültüre karşı farkındalık geliştirmiş olması gerektiğini belirtilerek kültür öğretiminde aşağıda belirtilen üç unsurun gerekliliği vurgulamaktadır:

1. Kültürlerarası Yeterlilik
2. Kültürlerarası Anlayış
3. Öğrencinin kendi kültürü ile ilgili temel bakış açılarının farkındalığı.

Yukarıdaki açıklamalardan da anlaşılacağı üzere kültür öğretiminin dil öğretimi ile birlikte yapılması yabancı dil öğrenme sürecinde olumlu katkılar sağlayacaktır. Kültürün de yabancı dil öğretimine dahil edilmesi ile birlikte, öğrencilerin farklı kültürlere karşı bakış açılarının çeşitleneceği ve bunun sonucu olarak da hedef dile karşı ilgi ve meraklarının artacağı öngörülmektedir. Tüm bu unsurlar, hem dil öğrenimini daha zevkli hale getirecek hem de uzun süreli ve etkili bir öğrenmenin gerçekleşmesine zemin hazırlayacaktır.

2. Kültürlerarası Yeterlilik Kavramı ve Kültürlerarası Yeterlilik Alanında Yapılan Çalışmalar

Günümüzde teknolojik gelişmelerin de etkisiyle birlikte ülkeler arasındaki mesafeler azalmakta, hem toplumlar hem de bireyler çok daha kolay iletişim kurabilmektedirler. Bu gelişmeler kültürlerarası yeterliliğin önemini daha da arttırmaktadır. Kültürlerarası yeterlilik, farklı alanlarda kullanılmakta, bireylerin ve toplumların iletişim süreçlerinde önemli rol oynamaktadır. Bu kavram özellikle yabancı dil öğretiminde de giderek önem kazanmakta, bu alanda yapılan araştırmaların sayısı gün geçtikçe artmaktadır.

Kültürlerarası iletişimsel yeterlilik, farklı kültürlere ait bireylerle sorunsuz ve etkili bir iletişim kurabilme becerisini tanımlamaktadır. Bu alanda yapılan çalışmaların asıl çıkış noktası, iletişim sürecinde farklı kültürü anlama ve farklı kültüre uyum sağlayabilmektir. Temel Eğinli (2011) kültürlerarası yeterliliği şu şekilde tanımlar. "Kültürlerarası yeterlilik, misafir bir kültür içinde bulunan kişinin kültürün gerektirdiği talepleri etkili bir şekilde anlaması ve ayırt etmesi, kültüre ve kültürel değerlere uyum sağlaması ve adapte olması ile ilgili gelişmeyi açıklamaktadır. Kültürlerarası yeterliliği gelişmiş kişi, açıklık, empati, motivasyon, farklı açılardan değerlendirebilme, davranışsal esneklik gösterebilme, kişi odaklı iletişim kurabilme gibi duygusal rasyonel ve bilişsel yeteneklere sahiptir."

Kültürlerarası yeterlilik kavramı beraberinde kültürlerarası iletişimsel yeterlilik kavramını da alana dahil etmektedir. Kültürlerarası yeterlilik ve kültürlerarası yeterlilik kavramı ile birlikte kullanılmaktadır. Bu iki kavramın ilişkisi, Gönül (2007)'de şu şekilde tanımlanmaktadır. "Kültürlerarası yeterlilik ve Kültürlerarası İletişimsel Yeterlilik kavramları çoğunlukla yer değiştirilerek aynı anlamda kullanılmaktadırlar. Bunun nedeni kültürlerarası yeterlilik kavramının mesleki ve eğitim olmak üzere iki alanı ifade etmesidir. Bununla birlikte kültürlerarası iletişimsel yeterlilik, kültürlerarası yeterliliği kapsayan bir üst kavramdır. Yani kültürlerarası yeterlilik, kültürlerarası iletişimsel yeterliliğin bir bileşenidir." Gönül (2007) bu nedenle özellikle yabancı dil öğretiminde kültürlerarası iletişimsel yeterlilik kavramının kullanılmasının daha iyi olduğunu belirtmektedir.

Tamrakar (2007)'de (akt. Altundağ, 2012)'de, kültürlerarası iletişimsel yeterlilik kavramının, kültürlerarası yeterlilik ile yakından alakalı; karşıt-kültürel uyum (*cross-cultural adaptation*) (Kim, 2002), karşıt-kültürel etkinlik/verimlilik (*cross-cultural effectiveness*) (Kealey, 1989), kültürlerarası etkinlik (*intercultural effectiveness*) (Cui&Van Den Berg, 1991), kültürel şok ve kültürlerarası yeterlilik (*cultural shock and intercultural competence*) (Wiseman, 2002), kültürel uyum (*cultural adjustment*) (Benson, 1978), kültürel iletişim verimliliği (*cultural communication effectiveness*) (Ruben, 1987), kültürlerarası iletişimsel yeterlilik (*intercultural communicative competence*) (Gundykunst, 2004; Gundykunst&Kim 1997; Kim, 1991) ve kültürlerarası dönüşüm süreci (*intercultural transformative process*) gibi farklı terimlerle de tanımlanmaya çalışıldığından bahsedilmektedir.

“Kültürlerarası yeterlilik” geniş bir beceri, tutum ve bilgi türünü kapsayan bir şemsiye modelidir, Spitzberg ve Changnon (2009) kültürlerarası yeterlilik üzerine yapılan akademik çalışmalarda kültürlerarası yeterliliğin bileşenlerini tanımlayabilmek için araştırmacılar tarafından 300'den fazla kavramın kullanıldığını belirtmişlerdir” Snow (2005).

Kültürlerarası yeterlilik kavramını anlaşılmasına yönelik olarak yapılan çalışmalar ve geliştirilen başlıca modeller Moeller ve Nugent (2014)'te aşağıdaki tabloda belirtildiği şekilde düzenlenmiştir.

Bennet's (1993) Developmental Model of Intercultural Sensitivity (DMIS)	Gudykunst's (1993) Anxiety/Uncertainty Management Model (AUM)	Byram's (1997) Multidimensional Model of Intercultural Competence	Deardorff's (2006) Process Model of Intercultural Competence
Etnosentrik yaklaşımdan etnorölatif yaklaşıma doğru olan içsel değişim tablosunu belirtir.	Farklı kültürlerle köprü oluşturmada anahtar unsur olan kişisel farkındalığa odaklanır.	Kültürlerarası durumlarda başarıyla etkileşim kurmak için gerekli olan tutum, bilgi ve becerileri ele alır.	Kültürlerarası yeterlilikle ilgili olan davranış, bilgi içsel ve dışsal sonuçlarla sürekli (süre gelen) bir süreç oluşturur.

Bu çalışmada kültürlerarası yeterlilik kavramı yabancı dil öğretimi açısından ele alınacak ve tanımlanmaya çalışılacaktır. Bu bağlamda Byram (1997) tarafından geliştirilen; farklı bir dili konuşan bireyin, farklı bir kültürel bağlamda yaşayan diğer bireylerle iletişim kurabilme yeteneğini belirleyebilmek ya da iletişim sürecinde ortaya çıkan sorunları değerlendirebilmek amacıyla Kültürlerarası İletişimsel Yeterlilik Modeli (*Intercultural Communicative Competence*) modeli detaylı olarak anlatılacaktır.

Byram (1997) tarafından geliştirilen bu modelde birbirini destekleyen ve tamamlayan dört farklı bileşen bulunmaktadır. Bu bileşenler;

- Dilsel Yeterlilik (*Linguistic competence*) Yazılı ve sözlü dili anlayabilecek ve yorumlayabilecek standart dilbilgisel yeteneğe sahip olmaktır.
- Toplumdilbilimsel Yeterlilik (*Sociolinguistic Competence*): Anadili konuşucusu olsun veya olmasın bir konuşucunun ürettiği dile onun yüklediği veya karşılıklı uzlaşılın anlamı verebilme yeteneğidir.

- Söylem Yeterliliği (*Discourse Competence*): Bir konuşucunun içinde yaşadığı kültürün geleneklerine göre yapılanan veya bazı nedenlerden dolayı kültürler arası metin olarak sınıflandırılan tek taraflı veya karşılıklı metinleri üretebilmek veya anlayabilmek için gereken stratejileri bulabilme, kullanabilme veya oluşturabilme yeteneğidir.
- Kültürlerarası Yeterlilik (*Intercultural competence*): Kültürlerarası yeterlilik, başka kültüre sahip bireylerle, onların dillerinde etkili ve uygun bir biçimde iletişim kurma becerisidir.
- Byram (1997)'in modelindeki becerilere ek olarak kültürlerarası yeterlilikte gerekli olan beş farklı değişkenden bahsedilmektedir. Bu değişkenler Gökmen (2005)'te aşağıdaki gibi açıklanmıştır.

1. Davranışlar (Attitudes): Diğer kültürler hakkındaki inanmazlığını durdurmak için merak, açıklık ve hazırlık (*savoir être*).
2. Bilgi (Knowledge): Kendi sosyal grupları ve onların üretimleri ile kendi ülkesinde ve muhatap olunan kişinin ülkesindeki uygulamalar, toplumsal ve bireysel ilişki üzerine genel işlemler (*savoirs*).
3. İlişki kurma ve yorumlama becerisi (Skills of Interpreting and relating) (*savoir comprendre*): Başka bir kültürden herhangi bir dökümanı ya da bir olayı yorumlama becerisi ve bunları açıklayarak kendi kültüründe olan dökümanlarla ilişkilendirebilme (*savoir comprendre*).
4. Karşılıklı etkileşim ve keşfetme becerisi (Skills of discovery and interaction): Bir kültüre ait yeni bilgileri edinebilme becerisi ve kültürel uygulamalar ile eşzamanlı iletişim ve etkileşim sınırları içerisinde tutum, beceri ve bilgileri işlemleyebilme becerisi (*savoir apprendre/faire*).
5. Eleştirel kültürel farkındalık/siyasi eğitim (Critical cultural awareness/political education): Eleştirel değerlendirme becerisi ve belirgin ölçüt perspektifi temelinde kişinin kendi ülke ve kültürü ile diğer ülke ve kültürlerdeki uygulamalar ve üretimler (*savoir s'engager*).

Byram (1997)'de "iletişimsel yeterlilik" kavramının ilk olarak Hymes tarafından ortaya atıldığı belirtilmektedir. Hymes'a göre dil edinimini araştırmak isteyen dilbilimcilerin yalnızca dilbilgisel yeterliliği değil aynı zamanda dili doğru kullanabilme yeteneğini de araştırması gerekmektedir. Hymes'in bu betimlemeleri yabancı dil öğretiminin amaç ve hedeflerinin belirlenmesinde de kullanılmıştır. Byram (1997), Hymes'in betimlemelerinin dilsel ve sosyo kültürel yeterlilikler arasındaki ilişkinin anlaşılmasında öncülük ettiğini, Hymes'in dilsel yeterliliği bir tür kültürel yeterlilik olarak tanımladığını belirtmektedir.

Çalışmalarında aynı dili kullanmakta olan bireyler arasındaki iletişime ve sosyal etkileşime odaklanan Hymes'in düşüncesi ile örtüşen ve yabancı dil öğretiminde iletişimsel yaklaşımı benimseyen araştırmacıların çalışmaları ile birlikte yeni modeller ve kuramlar geliştirilmiştir. Bu araştırmacıların başında 1980 yılında Michael Canale ve Merrill Swain, 1987 yılında Van Ek, 1997 yılında ise Sandra Savignon gelmektedir.

Gönül (2007)'de Canale ve Swain (1980) ve Savignon (1997)'un geliştirmiş oldukları modelde dört temel yeterlilikten bahsedilmektedir. Bu yetiler;

1. Dilbilgisel Yeterlilik (Grammatical Competence)
2. Söylem Yeterliliği (Discourse Competence)
3. Toplum dilbilimsel Yeterlilik (Sociolinguistic Competence)
4. Stratejik Yeterlilik (Strategic Competence)

Byram (1997)'de (akt. Altundağ, 2012) Van Ek'in geliştirmiş olduğu modeli aşağıdaki gibi tanımlanmıştır. "Van Ek (1986), oluşturduğu modele "Anlaşılabilir Bir Yabancı Dil Öğretim Çerçevesi/Programı" (*Framework for Comprehensive Foreign Language Learning*) adını vermiştir. Van Ek, oluşturduğu modelinde, yabancı dil öğretiminin nasıl gerçekleştirilmesi gerektiğini tanımlarken, dil öğretiminde yalnızca iletişimsel yeteneklerin geliştirilmesi değil aynı zamanda bireyin kişisel ve sosyal yönden de geliştirilmesi gerektiğini savunmuştur. Van Ek'in modeline göre "iletişimsel yetenek" (*communicative ability*), bireysel ve sosyal sorumlulukları da içeren altı yeterlilikten oluşmaktadır. Bu yeterlilikler;

Dilsel Yeterlilik (*Linguistic Competence*)
Toplumdilbilimsel Yeterlilik (*Sociolinguistic Competence*)
Söylem Yeterliliği (*Discourse Competence*)
Stratejik Yeterlilik (*Strategic Competence*)
Sosyo-kültürel Yeterlilik (*Socio-cultural Competence*)
Sosyal Yeterlilik (*Social Competence*)" olarak tanımlanmıştır.

Yukarıdaki açıklamalardan da anlaşılacağı üzere gerek dil öğretimi alanında gerekse iletişimin ve etkileşimin var olduğu diğer farklı alanlarda kültürlerarası yeterlilik önemli bir yere sahiptir. Kültürlerarası yeterlilik çok yönlü, çok boyutlu bir kavramdır ve iletişimin ve etkileşimin olduğu tüm alanlarda gerekli bir unsur olarak karşımıza çıkmaktadır.

Yabancı dil öğretiminde kültürlerarası yeterlilik unsurlarının dahil edilmesi, öğrencilerin farklı kültürleri anlama, farklılıklara açık olma ve karşılaşılacak durumlara karşı esnek ve açık olabilme becerilerini geliştirmelerine olanak sağlar. Öğretim sürecinde öğrencilerin hedef dilin kültürüne ait bilgileri dilsel bilgiler ile birlikte edinmeleri sağlanmalı, kültürel farkındalık ve kültürel duyarlılık dil öğretiminin/öğreniminin bir parçası haline getirilmelidir.

3. Yabancı Dil Olarak Korece Öğretiminde Kültürlerarası Yeterliliğin Önemi

Yabancı dil olarak Korece öğretiminin amacı, öğrencilerin Korece'yi doğru bir biçimde kullanarak Korelilerle iletişim kurabilmelerini sağlamaktır. Bu amaç doğrultusunda da öğrencilerin Kore ve Kore kültürü hakkında yeterli bilgiye sahip olmaları gerekmektedir. "Yabancılar için Korece eğitiminin amacı iletişim yetisini arttırmak ve Kore kültürü hakkında anlamayı sağlamaktır dendiğinde dil ve kültürün birbirinden ayrılması mümkün olmayan bir ilişkide oldukları görmezden gelinemez." (Türközü 2009).

Korece'de içinde kültürel öğeleri barındıran ve günlük hayatta kullanılan bazı tümcelerini doğru anlaşılabilmesi iletişimde kopukluklara neden olabilmektedir. Örnek verecek olursak; Kore'de herhangi bir dükkana ya da kuruma gidildiğinde "Nasıl geldiniz?" sorusu yöneltilmektedir. Bu soru ile karşılaşıldığında ilk akla gelen oraya "nasıl", "hangi şekilde" gelindiğidir. Fakat Kore kültüründe bu sorunun asıl amacı "ne amaçla geldiniz?", "size nasıl yardımcı olabilirim?" şeklindedir. Yine aynı şekilde "yemek yedin mi?" sorusu, karşıdaki kişinin aç olup olmadığını sorgulamayan bir soru değil, bir çeşit selamlama, hal hatır sorma ifadesidir. Başka bir örnekle ifade edilecek olursa, Koreliler ilk tanıştıkları

kişilere “Kaç yaşındasın?”, “ Ne iş yapıyorsun?”, “Evli misin?” gibi bazı kişisel sorular sorabilirler. İlk kez tanışılan bir kişiye bu tarz soruların yöneltmesi ilk başta garip gelebilir hatta yanlış anlaşılmalara sebebiyet verebilir. Fakat Kore kültürüne göre bu soruların sorulmasındaki asıl amacın bilinmesi yanlış anlaşılmanın en aza indirilmesini sağlayacaktır. Doğru ve sorunsuz bir iletişim kurabilmek için bu ifadeleri anlayabilmek büyük önem taşımaktadır.

Bu tarz iletişim sorunlarının üstesinden gelebilmek ve etkili bir Korece öğretimi gerçekleştirebilmek için yabancı dil olarak Korece öğretiminde de son yıllarda kültür öğretiminin önemi daha da vurgulanmaktadır. Han (2011)’de, Kore’de kültür öğretiminin tarihçesi ve gelişimi aşağıdaki gibi özetlenmektedir:

“Korece kültür öğretimi ile ilgili çalışmalar 1990’lı yılların ortalarında başlayan çalışmalar ve 2000’li yıllarda yapılan çalışmalar olmak üzere iki grupta toplanmaktadır. Başta yapılan çalışmalar kültür öğretiminin gerekliliğini vurgulayan çalışmalar olmakla birlikte 2000 yılına gelindiğinde Korece açısından iletişimsel yeteneği geliştirmek için kültürel bilgi, farklı kültürlerle ilgili eğitim ve kültür eğitimi için materyal oluşturma konusunda yapılan çalışmaların gerçekleştirildiği görülmektedir.”

Yabancı dil olarak Korece öğrenen Türk öğrenciler için de kültürlerarası düzeyde bir öğretim gerçekleştirmek dil öğretimi ve kültür öğretiminin birlikte yapılması ile mümkün olmaktadır. Korece öğrenme sürecinde öğrencilerin dil yeterliliklerinin arttıkça kültürel yeterliliklerinde de bu artış gözlemlenmektedir. Bu görüşü destekler nitelikte Gökmen (2006) yapmış olduğu çalışmada yabancı dil olarak Korece öğrenen Türk öğrencilerin kültürel uyum aşamalarını ölçmüştür.

Korece öğrenen Türk öğrencilerin dil öğrenme süreçlerinde karşılaştıkları zorluklardan birisi de kültüre uyum aşamasıdır. Bunun en temel nedenlerinden birisi de Türk öğrencilerin Korece öğrenme süreçlerindeki sahip oldukları kimi önyargılardır. Türkçe ve Korece’nin aynı dil ailesinden olmaları, Türk öğrencilerin dil öğrenme süreçlerini olumlu yönde etkilemekte, bununla birlikte coğrafi olarak birbirine uzak Türkiye ve Kore’nin kültürel açıdan da birçok benzerlikleri bulunmaktadır. İki ülke kültürü arasındaki benzerliklerin ve farklılıkların doğru biçimde anlatılması Korece öğretimi açısından büyük önem taşımaktadır. Türk öğrencilere yönelik olarak gerçekleştirilen Korece öğretiminde, Kore kültürü ve Türk kültürü arasındaki farklılıklardan çok özellikle benzerliklerin anlatılmasının özellikle önyargıların aza indirilmesinde etkili olabileceği düşünülmektedir. Öğrenciler her iki kültürün benzer özelliklerinden yola çıkarak öğrenme süreçlerini daha eğlenceli hale getirerek başarı düzeylerine olumlu katkılar sağlayacaktır.

Kültürlerarası düzeyde eğitimin gerçekleştirilmesi, öğreticinin rolü, öğrencinin kültürel yeterlilik seviyesi ve öğretim materyalinin uygunluğu ile yakından ilgilidir. “Kültürlerarası boyutta gerçekleştirilen bir öğretimde; öğrencileri yeterli bilgi birikimine sahip, farkındalık seviyeleri ve muhakeme yetenekleri gelişmiş olan bireyler olarak yetiştirmek konusunda öğreticiye; öte yandan, kendi bilgi ve donanımının farkında olan, iletişime hazır ve sosyal çevrede söz sahibi olabilen bireyler olma açısından da öğrencilere büyük görev düşmektedir” (Altundağ 2012).

Skopinskaja (2003), Byram (1993)’e göndermede bulunarak yabancı dil öğretiminde üç ana hedefin bulunduğunu belirtmektedir. Bu hedefler:

- Öğrencilerin karşılaşması muhtemel durumlarda kullanabilmeleri için iletişimsel yeterliliklerinin geliştirilmesi.

- Hedef dil ile ilgili farkındalıklarının geliştirilmesi.
- Yabancı kültürü anlamayı sağlama ve farklı kültürlere ait bireylere karşı olumlu tutum ve davranış geliştirme.

Skopinskaja (2003)'e göre “ Öğretim materyalleri tutum ve davranışa yönelik bir içeriğe sahip olmalıdır, bu da diğerlerine karşı hoşgörülü olma ve empati kurabilmenin yanında ulusal kimlik bilincini de kaybetmeyen mevcut kalıplaşmış olgular ve klişelerle mücadele etmelerini sağlayan, diğerleri ile ilgili merak uyandıran hedef dilde yeterli ve uygun tutum ve davranışa sahip öğrenciler hazırlamak anlamına gelmektedir.”

Yukarıdaki betimlemelerinden de anlaşılacağı üzere öğretim materyalleri ile ilgili en önemli unsur, öğrencilerin yabancı dil öğrenme süreçlerinde hedef dilin kültürünü öğretmeye yönelik olmasıdır. Aynı zamanda öğretim materyalinin içeriğinin öğrencilerin seviyelerine uygun olarak belirlenmesi ve hazırlanması gerekmektedir. Öğrencilere öğretilen bilgilerin kalıcı ve gerçek hayatta kullanılabilir olması, kültürlerarası yeterliliğin geliştirilmesine olumlu katkılar sağlayacaktır. Öğretim materyallerinin içerikleri hazırlanırken öğrencilerin merakını uyandırabilecek ve onları motive edebilecek görsellerle de desteklenmelidir. Bu amaca uygun olarak geliştirilmiş öğretim materyalleri, öğrencilerin kendi kültürleri ile hedef kültürü karşılaştırmalarına olanak sağlarken aynı zamanda öğrencileri eleştirel düşünmeye teşvik ederek hedef kültürün bir parçası olmalarına yardımcı olacaktır.

Kültürlerarası düzeyde yapılan öğretimde öğretmenlerin rolü yadsınamaz ölçüdedir. Kültürel açıdan donanımlı öğretmenler, kültürel unsurların öğretilmesi sürecinde her aşamada öğrencilerin farkındalıklarını geliştirmelerinde etkili rol oynamaktadır. Sınıf içi ortamı en iyi gözlemleyebilen öğretmenler, sınıfın düzeyine en uygun materyalin ya da materyallerin seçiminden ve bu materyallerin doğru biçimde kullanılmasından sorumludur.

“Öğretmen sınıf ortamında öğrencileri uygun zamanda ve uygun biçimde organize edebilecek beceriye sahip olmalıdır. Sınıf uygun zamanda ve uygun bir biçimde organize edilmeli ve sınıf içi aktiviteler aracılığı ile öğrencilerin farklı kültürlerle ilgili tutum ve davranışlarının geliştirilmesine olanak sağlanmalıdır. Öğretme sürecinde sınıf içerisinde bir bütünlüğün sağlanması ve aktivitelerin uyum içinde gerçekleştirilmesi, öğrencilerin ilgi ve merakını arttıracak başarı oranını yükseltecektir” (Altundağ, 2012).

Öğretmenler hedef dilin kültürünü öğrencilere aktarırken tarafsız olmalı, kişisel yorumlardan ve değerlendirmelerden uzak durmalıdır. Öğretim sürecinde öğrencilerin sınıf içi etkileşimlerini kolaylaştırabilmek için “Kesinlikle kabul edilemez”, “Bana göre doğru/yanlış” gibi ifadelerin yerine “Neden olmasın”, “Bir de bu yönden düşünelim”, “Siz olsaydınız...” gibi daha yumuşak ifadelerin kullanılması sağlanmalıdır.

Korece öğretiminde de asıl amaç, yalnızca Korece öğretmek değil aynı zamanda öğrencilerin Kore toplumunun sosyal ve kültürel yapısı hakkında da bilgi sahibi olabilmesini sağlamaktır. Öğrencilerin hem Korece ile sorunsuz iletişim kurabilmelerini ve Kore kültürü ile ilgili öğrendikleri bilgileri gerçek hayatta kullanabilecek yetkinliğe erişmelerini sağlamak büyük önem taşımaktadır.

Sonuç ve Öneriler

Son zamanlarda Korece'ye ve Kore kültürüne sürekli olarak artan bir ilgi olduğu gözlemlenmekte, bunun bir sonucu olarak ise Korece öğrenmek isteyen Türk öğrencilerin

sayısı giderek artmaktadır. Kore dili ve Kore kültürünü öğrenen/öğrenmekte olan öğrenciler iki ülke arasındaki ilişkilerin geliştirilmesinde önemli bir role sahiptir. Bu nedenle hem dilsel hem de kültürel açıdan donanımlı bireylerin yetiştirilebilmesi için Korece öğretiminin kültürlerarası boyutta yapılması gerekliliği doğmaktadır.

Türkçe ve Korece hem yapı hem de kültürel açıdan birçok benzerliklere sahiptir. Her iki kültürün benzer yönleri belirlenerek öğrencilere anlatılmalı ve öğrencilerin önyargılarının en aza indirilmesi sağlanmalıdır. Korece öğretim sürecine dahil edilecek kültür unsurları öğrencilerin Kore kültürüne ilgi duymalarını sağlamalı ve öğrencileri motive edici nitelikte olmalıdır. Etkili ve yeterli bir Korece öğretimi ancak bu şekilde gerçekleştirilebilir.

“Korece’yi yabancı dil olarak öğrenen Türk öğrencilerin öğrenme süreçlerinde karşılaştıkları en büyük zorluklardan birisi de hali hazırda kullanılmakta olan öğretim materyallerinin eksikliğidir. Korece öğrenmekte olan Türk öğrencilere yönelik olarak hazırlanmış kapsamlı bir öğretim materyalinin henüz oluşturulmamış olması ve halen kullanılmakta olan öğretim materyallerinin ana dili İngilizce olan öğrencilere yönelik olarak hazırlanmış olması, öğrencilerin Korece’yi öğrenme süreçlerini hem dilsel hem de kültürel açıdan etkilemektedir.” (Altundağ, 2012) Bu bilgiler ışığında kültürlerarası boyutta Korece öğretimi için göz önünde bulundurulması gereken hususlar aşağıdaki gibi özetlenebilir.

Korece öğretimi yalnızca dilbilgisi öğretimi ile sınırlandırılmamalı, başlangıç seviyesinden itibaren kültür unsurları da öğretim programına dahil edilmelidir. Öğretme sürecinde Türk kültürü ve Kore kültürünün benzer yönleri ve farklı yönleri öğrencilere anlatılmalı, öğrencilerin iki kültürü karşılaştırmalarına fırsat verilmelidir. Türk öğrencilerin Kore kültürünü direkt olarak deneyimleme fırsatları olmadığından, özellikle sınıf içi aktiviteler yoluyla Kore kültürünü deneyimlemeleri sağlanmalıdır. Öğretilen bilgilerin gerçek hayata aktarılabilmesi ve öğrencilerin Kore toplumundaki bireylerle sorunsuz ve sağlıklı bir biçimde iletişim kurabilmesi büyük önem taşımaktadır. Bu amaca yönelik olarak, Kore kültürünün daha iyi anlaşılabilmesi için Kore toplumunun kültürünü yansıtan dilsel ifadeler ve toplumun kültürel yapısı öğrencilere anlatılmalıdır. Örneğin, Kore toplumunun aile yapısı, hiyerarşik yapı ve bu yapının dile yansımaları örneklerle açıklanmalıdır. Aynı zamanda, deyimler, atasözleri ve saygı dili ifadeleri mutlaka öğretilmelidir.

Özellikle Türk öğrencilere uygun olarak hazırlanmış öğretim materyallerinin geliştirilmesi büyük önem taşımaktadır. Öğretim materyallerinin içerikleri oluşturulurken öğrencilerin farkındalık düzeylerine uygun bir biçimde basamaklandırılarak oluşturulmalıdır. Öğretim materyalleri öğrencilerin Kore ve Kore kültürüne ilgi duymalarını sağlayacak şekilde, görsel ve işitsel açıdan öğrencileri motive edici nitelikte olmalıdır.

Korece’nin yabancı dil olarak öğretimi detaylı olarak incelenmesi, araştırılması gereken önemli bir alandır. Öğretmenlerin eğitimi, müfredat içeriklerinin çeşitlendirilmesi ve materyal geliştirme alanlarındaki çalışmaların artırılması etkili bir Korece öğretimi açısından büyük önem taşımaktadır.

Kaynakça

- Aksan, D. (2000). *Her Yönüyle Dil, Ana Çizgileriyle Dilbilim*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Aktaş, T. (2005). Yabancı Dil Öğretiminde İletişimsel Yeti. *Journal of Language and Linguistic Studies*, 1(1).

- Alptekin, C. (2002). Towards intercultural communicative competence in ELT. *ELT Journal*, 56(1), 57-64.
- Altundağ, P. (2012). *Avrupa Dil Portfolyosu ve Kültürlerarası İletişimsel Yeterlilik Bağlamında Türkiye’de Korece Öğretimi*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Byram, M. (1997). *Teaching and Assessing Intercultural Communicative Competence*. Clevedon: Multilingual Matters.
- Byram, M., Gribkova, B., & Starkey, H. (2002). *Developing the Intercultural Dimension in Language Teaching: A Practical Introduction for Teachers*. Strasbourg: Council Of Europe.
- Er, K.O., (2006). Yabancı Dil Öğretim Programlarında Kültürün Etkileri. *Ankara University, Journal of Faculty of Educational Sciences*, 39(1), 1-14.
- Gökmen, M. E. (2005). Yabancı Dil Öğretiminde Kültürlerarası İletişimsel Edinç. *Dil Dergisi*, 128, 69-77.
- Gökmen, M. E. (2006, Ekim). "The Intercultural Communicative Competence in Korean Language Teaching: A Case of Turkish Learners, Sözel bildiri, 15th International Conference on Korean Linguistics, Guadalajara.
- Gönül, Ş. S. (2007). *Intercultural Communicative Competence: The Assessment Of A Turkish Teaching Set For Foreign Adult Learners*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Han, S. (2011). *Munhwagan Uisatong Neungnyeok Jungsimui Hanguk Munhwa Gyosuyomok Seolgye Bangan Yeon-gu*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Hankuk Üniversitesi, Seul.
- Jiang, W. (2000). The Relationship Between Culture and Language. *ELT Journal*, 54(4).
- Nacar Logie, N . (2004). Yabancı Dil Öğretiminde Kültürel Becerinin Oluşturulmasının Önemi ve Budunbilimsel Boyut, *Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1 (1)
- Moeller, A. J., & Nugent, K. (2014). Building intercultural competence in the language classroom. In S. Dhonau (Ed.), *Unlock The Gateway To Communication* (pp. 1-18).
- Sercu, L. (2004). Assessing Intercultural Competence: A Framework For Systematic Test Development in Foreign Language Education And Beyond. *Intercultural Education*, 15(1)
- Shim, M. A. (1998). *Oegugeorseoui Hangugeo Gyoyuge Isseoseo Munhwagyoyuk Bangan*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ewha Üniversitesi, Seul.
- Skopinskaja, L. (2003). The role of culture in foreign language teaching materials: an evaluation from an intercultural perspective *Incorporating Intercultural Communicative Competence in Language Teacher Education* (pp. 55-105). Strasbourg: Council of Europe Publishing.
- Snow, D. (2015). English teaching, intercultural competence, and critical incident exercises. *Language and Intercultural Communication*, 15(2), 285-299.
- Sowden, C. (2007). Culture and the ‘good teacher’ in the English Language Classroom. *ELT Journal*, 61(4).
- Temel Eğinli, A. Kültürlerarası Yeterliliğin Kazanılmasında Kültürel Farklılık Eğitimlerinin Önemi. *Öneri Dergisi*, 9(35), 215-227.

- Türközü, S. G. (2009). *Korece ve Türkçe Arasındaki Benzerlikler Dil-Kültür Bağlantısında Korece ve Türkçe*. Ankara: Lotus Yayınevi.
- Webber, M. J. (1987). The Role of Culture in a Competence-Based Syllabus, Theory into Practice. *Teaching Foreign Languages*, 26(4), 251-257.